

prof. PhDr. Jan Rataj, CSc.

V Praze 31. srpna 2016

*Slovinská 4, 101 00 Praha 10
tel.: 736659097*

**Katedra politologie a humanitních studií
Metropolitní univerzity Praha**
*Učňovská 100/1
190 00 Praha 9*
e-mail: rataj@mup.cz

Posudek doktorské disertační práce

Ing. Antonín Háka. Dělnická strana sociální spravedlnosti. Praha: katedra politologie FMV VŠE, 2016, počítačový strojopis, 146 s.

Téma disertační práce je aktuální, celospolečensky přínosné a má i svůj mezinárodní rozměr. Česká společnost, včetně integrálně konzervativně nacionalistické a fašistické krajní pravice, v minulosti programově nesdílela tradice německého národního socialismu. Výjimkou bylo období rozvratu v druhé republice a nacistické okupace za druhé světové války, kdy byly činěny pokusy části kolaborace o českou imitaci nacismu. Současný transformovaný evropský či pangermánský nacionální socialismus má globální nadnárodní charakter a je orientován na aktuální rozpory a konflikty naší doby. Propagace a argumentace z pozic kompromitovaného historického nacismu III. říše je záměrně utlumena. Nacionalismus jednotlivých národů Evropy má podřízené postavení, aby netříštil dominující bílou árijskou solidární jednotu a celoevropské ideologické, strategické i taktické schéma. Stávající proměna německého národního socialismu dokázala přirozenou historickou českou protinacistickou bariéru překlenout a koncept nového bílého plemenného nadnárodního evropeismu vyvážet do České republiky a ostatních států postkomunistické střední a východní Evropy.

Dělnická strana alias Dělnická strana sociální spravedlnosti rozvinula relativně úspěšně svou politickou existenci v České republice až na základě přímé spolupráce, aplikace a imitace národního socialismu Národně demokratické strany Německa. Německý nacionální socialismus v české „dělnické“ mutaci a krycích mimikrech českých národních barev představuje v současnosti nejsilnější proud krajní pravice v ČR. Členská základna DSSS má nejmladší členskou základnu; mezi sympatizanty se objevují i běžní občané, kteří jinak mají k německé nacionálně socialistické ideologii daleko. Školská a mediální převýchova

k unijnímu evropanství v devadesátých letech pojatá jako antipód výchovy k českému národnímu povědomí i cílené erodování české identity usnadnily paradoxně přechod národně znejistělého a radikalizovaného mladého jedince k neonacistickému árijskému evropanství. Zavržený český demokratický (liberální) nacionalismus obsahoval totiž v sobě (stejně jako např. britský za druhé světové války) silný protinacistický, protiantisemitský a obecněji protirasistický účinný náboj. Účast občanů v nesnázích s oprávněnými starostmi, kteří nemají s nacionálně socialistickým evropeismem nic společného, na veřejných akcích DSSS je nejlepším barometrem dnešní krize a deficitů české i evropské demokratické politiky. Z tohoto hlediska disertace A. Háky, která pregnantněji vymezila myšlenkový proud DSSS uvnitř krajně pravicové rodiny české a evropské a věcně čelila jejím propagandistickým mystifikacím, přichází v pravý čas.

Přínosem Hákovy práce je její heuristická základna, která se opírá zejména o pracný a časově náročný výzkum autentických pramenů různého typu z prostředí krajní pravice. Důrazem na práci s primárními prameny se Háková práce vymyká zažitým postupům začínajících politologů. Práce tak není pouhou komparativní kompilací různorodých definic autorit ze soudobé literatury; nesnaží se ani obejít vlastní výzkum prioritních pramenů z prostředí krajní pravice přejímáním jejich sekundárních interpretací z ústředních médií a materiálů aktivistických neziskových organizací. Autor prokázal, že je seznámen s dosavadním stavem poznání politologické odborné literatury, převážně české a německé provenience, k sledované problematice. Seznam odborné literatury mohl být rozšířen o některé další publikace ke specifitějším otázkám problematiky (historický nacismus, romská otázka, antisemitismus apod.).

Struktura disertační práce je logická. Vedle úvodu, závěru a seznamu pramenů a odborné literatury je rozčleněna do čtyř hlav s příslušnými podkapitolami. V úvodu je jasně precizován výzkumný úkol a hlavní cíl práce. Struktura práce neobsahuje zvláštní teoretickou kapitolu, což nepokládám za zásadní nedostatek; autor se snažil teoretické poznatky aplikovat přímo do vlastního badatelského textu.

První hlava mapuje cestu Vandasova republikánského proudu k vytvoření nové „masové“ krajně pravicové strany po rozpadu SPR-RSČ. Koncepce Dělnické strany preferovala sociální dimenzi programu a využívala radikalismu části

„liberálním režimem opuštěné“ mládeže bez perspektiv. Po „vyčpělé“ a do systému etablované KSČM a liberalizované sociální demokracii nalézala uvolněný prostor mezi „pracujícími“ podle širokého národně socialistického pojetí, které zahrnovalo dělníky, zaměstnance a destruovanou nižší střední třídu. Poznání, že zásadní ideové neshody brání naplnění politických ambicí Dělnické strany, vedlo Vandasův republikánský proud k přerušení spolupráce s českým integrálním nacionalismem Národní strany a s fundamentálními katolíky (Právo a spravedlnost) a k přechodu na platformu německého národního socialismu NPD. V kapitole není dostatečně rozpracováno napojení a formy spolupráce vedení tehdejší DS na neonacistickou mládež z Národního odporu, která byla v kontaktu s NPD dříve než Vandasovo vedení.

Druhá kapitola je věnována období od roku 2007, kdy Dělnická strana otevřeně přejala revoltující ideovou a strategickou platformu NPD, až do rozpuštění DS Nejvyšším správním soudem roku 2010. Na s. 32 se autor dopouští selektivního neúplného vnímání událostí (činí tak i v jiných případech v disertaci). Při charakteristice fašistického hnutí Národní korporativismus, jehož čelní představitelé vstoupili do DSSS, uvádí pouze jeho antikomunistickou a antisocialistickou dikci, zatímco o negaci první demokratické RČS (TGM, E. Beneše) a o heroizovaných politických vzorech hnutí neinformuje (Radola Gajda, diktátoři Franco, Salazar a Pinochet, popírač holocaustu Ernst Zündel a další.). Pro objektivnější obraz skutečné provenience národního socialismu DSSS nelze podobné informace přecházet mlčením.

Jádro práce spočívá v třetí a čtvrté hlavě. Třetí zásadně hlava analyzuje jednotlivé komponenty ideologie „obrozené“ Dělnické strany sociální spravedlnosti, která ze dne na den opustila image v nacistickém barevném akordu ve prospěch červenobílé české národní symboliky a přihlásila se fiktivně k demokratickému odkazu českého národního socialismu. Vystupování na veřejnosti zbavila extremistických projevů v té míře, že se s ní rozešli někteří neonacističtí militanti, kteří dokonce předsedu DSSS v současnosti ostrakizují jako zrádce hnutí. Hákův výzkum prokázal, že uvedené změny mají pouze taktický a kosmetický mystifikační charakter. Ideová a politická spolupráce mezi NPD a DSSS se ještě prohloubila. DSSS není stranou „českého šovinismu“, jak soudí povrchně badatel O. Stulík, ale bílého národně sociálního evropského nacionalismu německé krajně pravicové provenience, který je založen na rasové

pokrevní solidaritě a spolupráci a na překonávání nacionální uzavřenosti a specifík jednotlivých identit. Protiemancipační a antimodernistické nedemokratické hodnoty i proněmectví národního socialismu DSSS jsou až na výjimky zcela vzdáleny českému národnímu socialismu a jeho představitelům, např. Miladě Horákové, na jejíž odkaz se vedení DSSS cynicky a manipulativně odvolává. Ve skutečnosti své historické povědomí formuje DSSS přebíráním tezí německého historického revizionismu a národně socialistické nostalgie (s. 59 - 60). Závislost DSSS na nadnárodním konceptu bílého evropanství NPD dokumentuje také začlenění strany do nadnárodních seskupení krajně pravicových stran, v níž převažují bývalí spojenci III. říše. Většina západoevropských krajně pravicových stran s DSSS, z těchto důvodů nespolupracuje. Výjimkou je Griffinova britská Národní strana, která žije dlouhodobě rasovým ideálem obnovy „bílých národů“ v Evropě.

Domnívám se, že hlubší výpovědní hodnotě Hákovy analýzy politického myšlení DSSS v další etapě výzkumu by prospělo komparativní vymezení znaků historického a současného německého národního socialismu a idejí a hodnot českých národních socialistů a krajně pravicového národního socialismu DSSS. Pro rozbor postmoderny by bylo užitečné si vymezit její základní znaky. Zdá se, že autorovo vnímání krajně pravicových ataků proti postmoderně se omezuje pouze na útoky proti emancipaci homosexuálů.

V třetí hlavě A. Háka rovněž polemizuje s představou, že DSSS je dnes na rozdíl od Dělnické strany již pouhou radikální, nikoli antisystémovou (extremistickou) stranou. Dokumentuje, že ústup z militantních revolučních pozic „nulové tolerance“ neproběhl přirozeně, ale pod tlakem zásahu státu. Kromě toho také odpovídá změněné taktice NPD: taktice „seriózní radikality“, která se účelově zříká přímé antidemokratické frazeologie a násilnických aktivit. Rozbor postojů DSSS k zastupitelské demokracii, kontaktů s antisystémovými stranami v zahraničí, revize dějin ve smyslu apologie nedemokratického mýtu a diktátorských osobností – to jsou všechno faktory podporující tezi, že DSSS je latentně antisystémová politická strana.

Poslední, čtvrtá hlava obrací popisně pozornost k jednotlivým oblastem politické činnosti krajně pravicové strany. V páté podkapitole chybí rozbor postojů DS a DSSS k etablovaným vládním a opozičním stranám.

Hákova analýza ideového profilu a aktivit Dělnické strany sociální spravedlnosti nepochybně prohloubila výzkum ideového profilu nejsilnějšího proudu české krajní pravice a v tomto smyslu jsou výsledky bádání přínosné pro praxi a prevenci. I krajní pravice přispívá k nápravě chyb a rozvoji demokracie, ale nepřímou a nechtěně. Z těchto důvodů si mohl autor na akademické půdě počínat méně opatrnicky a svou kritickou analýzu aktivizačních témat DSSS pojmut v dalších a hlubších souvislostech současných problémů české demokracie. Realistické poznání a pojmenování chyb a omylů demokratické politiky, na kterých krajní pravice úspěšně parazituje, zužuje krajní pravici politický prostor více než přímá státní represe.

Práce obsahuje některé formální nedostatky. Seznam zkratek je prezentován ve značně neúplné podobě. Seznam pramenů není strukturován odborně podle typů pramenů (mezi druhy pramenů je totiž určitá hierarchie z hlediska kvality poznání a vědecké průkaznosti), ale subjektivně podle původce (krajní pravice, umělci, ostatní politické strany atd.).

Přes uvedené výhrady a náměty disertace Ing. Antonína Háky splňuje obsahové i formální nároky na ní kladené. Doporučuji ji k obhajobě před příslušnou komisí.

prof. PhDr. Jan Rataj, CSc.